

СЕКЦІЯ 4

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ БАГАТОРІВНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СЕРЖАНТСЬКОГО ТА СТАРШИНСЬКОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

RATIONALE OF THE MULTILEVEL TRAINING SYSTEM OF NCOS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

У статті доведено, що сержантський склад у світових професійних арміях відіграє важливу роль у повсякденній діяльності військових формувань, а саме – виконує завдання з навчання та виховання особового складу, здійснює безпосереднє управління. Зазначено, що нині реформування сержантського та старшинського складу Національної гвардії України відбувається за стандартами НАТО, головним пріоритетом якого є професійний розвиток. Доведено актуальність дослідження щодо розроблення відповідної системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Головною метою роботи є дослідження функцій та розроблення структури системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Встановлено, що наразі підготовка (навчання) сержантського і старшинського складу військової служби за контрактом Національної гвардії України повинна здійснюватися за базовим, середнім, підвищеним та вищим рівнями підготовки. Обґрунтовано порядок організації навчання за відповідними чотирма рівнями підготовки військовослужбовців сержантського та старшинського складу Національної гвардії України. Здійснено аналіз діяльності Навчального центру Національної гвардії України в розрізі професійного розвитку сержантського та старшинського складу. Запропоновано підготовку військовослужбовців сержантського та старшинського складу за чотирма курсами лідерства здійснювати у Навчальному центрі Національної гвардії України. Визначено елементи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Запропоновано порядок навчання військовослужбовців за чотирма рівнями відповідних курсів лідерства. Розроблено структуру схеми системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Наведено переваги системи багаторівневої підготовки сержантського та старшинського складу Національної гвардії України. Визначені напрями подальших досліджень щодо удосконалення системи

розвитку професійного сержантського та старшинського складу Національної гвардії України.

Ключові слова: державне управління, професійний розвиток, система багаторівневої підготовки, сержантський та старшинський склад, Національна гвардія України

It is proved that the NCO in the world professional armies plays an important role in the day-to-day activity of military formations. It is noted that the reform of the NCO National Guard of Ukraine is currently under NATO standards, the main priority of which is professional development. The relevance of the research on the development of an appropriate system of multilevel training of the NCOs of the National Guard of Ukraine. The main purpose of the work is to study the functions and develop the structure of the system of multilevel training of the NCOs of the National Guard of Ukraine. It is established that the preparation (training) of NCOs of the military service under the contract of the National Guard of Ukraine should be carried out at the basic, secondary, advanced and higher levels of training. The order of organization of training on corresponding four levels of training of servicemen of sergeant and sergeant personnel of National Guard of Ukraine is substantiated. The analysis of the activity of the Training Center of the National Guard of Ukraine in terms of professional development of NCOs. It is proposed to train NCOs on four leadership courses at the National Guard Training Center of Ukraine. The elements of multilevel training of the NCOs of the National Guard of Ukraine are determined. The order of training of servicemen on four levels of corresponding leadership courses is offered. The scheme of the system of multilevel training of the sergeant and sergeant staff of the National Guard of Ukraine is developed. The advantages of the system of multilevel training of the NCOs of the National Guard of Ukraine are given. The directions of further researches on improvement of the system of development of professional sergeant and sergeant staff of the National Guard of Ukraine are defined.

Key words: public administration, professional development, multilevel training system, NCO, National Guard of Ukraine.

УДК 351.851: 355.234
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5240-2019-12-19>

Капельюшний С.А.

начальник відділу військової освіти та наукової роботи
Управління бойової та спеціальної підготовки
Головного управління
Національної гвардії України

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сьогодні Україна визначилась з вектором зовнішньої політики щодо інтеграції до Європейського безпекового простору

[1]. Одним із головних напрямів цієї стратегії є поступове реформування сектору безпеки та оборони відповідно до стандартів НАТО [2]. Важливим напрямом цього процесу є

вдосконалення кадрової політики [3] щодо становлення професійного сержантського та старшинського складу. Сержантський склад у світових професійних арміях відіграє важливу роль у повсякденній діяльності військових формувань, він виконує завдання з навчання та виховання особового складу, здійснює безпосереднє управління.

Національна гвардія України є військовим формуванням із правоохоронними функціями, що входить до складу Міністерства внутрішніх справ, реформування якого є перспективним завданням державного управління [4]. Нині реформування сержантського та старшинського складу Національної гвардії України відбувається за стандартами НАТО [5], головним пріоритетом якого є професійний розвиток. Тому проведення досліджень з питань розвитку професійно підготовленого сержантського та старшинського складу Національної гвардії України наразі, а саме розроблення відповідної системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України є на часі та вкрай актуальним напрямом для науки державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивченню різнобічних питань проходження військової служби сержантським та старшинським складом військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення було приділено достатньо уваги в наукових працях С. Бєлая, О. Ващенко, Е. Вергуна, В. Воробйова, М. Гацька, В. Зозулі, О. Кокуна, Н. Лозинської, М. Медвідя, В. Павліка, І. Пішка та інших учених. При цьому додамо, що проблематиці дослідження саме розвитку професійно підготовленого сержантського та старшинського складу Національної гвардії України в наукових джерелах не приділено уваги.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні науковцями та практиками зроблено значний внесок у дослідження проблем розвитку професійного сержантського та старшинського складу військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення. Дослідження були спрямовані на вивчення окремих питань удосконалення бойової та спеціальної підготовки, а також відповідного кадрового забезпечення кар'єрного зростання. Комплексного вивчення питання обґрунтування системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України не проводилося, що зумовило вибір теми та її актуальність.

Мета статі. Головною метою роботи є дослідження функцій і розроблення структури

системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу. Нині в перспективному розвитку Національної гвардії України важлива роль відводиться професійно підготовленому сержантському та старшинському складу з високими моральними і діловими якостями, достатнім рівнем військово-технічної, психологічної та фізичної підготовки [5]. Концепцією професійного розвитку професійного сержантського і старшинського складу Національної гвардії України [6] встановлено, що до основних проблемних питань професіоналізації сержантського і старшинського складу Національної гвардії України відносяться незавершене становлення системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу за базовим, середнім та вищим рівнями підготовки; нерозуміння деякими командирами необхідності вдосконалення рівня професійної підготовки військовослужбовців сержантського і старшинського складу, ролі та місця головних сержантів і головних старшин підрозділів у забезпеченні повсякденної діяльності, організації заходів бойової підготовки, виконанні підрозділами завдань за призначенням; відсутність умов для кар'єрного зростання сержантського та старшинського складу; а також недосконала система управління кар'єрним зростанням сержантів і старшин, та ін. [6].

За таких умов система багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу має на меті надання військовослужбовцям теоретичних знань, практичних умінь та навичок [7]. Військовослужбовці військової служби за контрактом мають можливість побудувати професійну військову кар'єру, проходячи при цьому професійні курси різних рівнів у системі багаторівневої підготовки протягом військової служби [8]. Основне завдання навчання військовослужбовців – бути готовими до ефективного виконання обов'язків за посадою, завдань і функцій, покладених на нього [9].

Проведеними дослідженнями щодо вивчення закордонного досвіду країн НАТО [10, с. 78–79] встановлено, що нині підготовка (навчання) сержантського і старшинського складу військової служби за контрактом Національної гвардії України повинна здійснюватися за наступними рівнями підготовки: базовий рівень; середній рівень; підвищений рівень; вищий рівень.

Підготовка базового рівня повинна поділятися на базову підготовку рядового складу та базову підготовку молодших командирів.

Базова підготовка рядового складу спрямована на загальну базову військову підготовку військовослужбовців із числа цивільної молоді, які прийняті на військову службу за контрактом, а також на підготовку правоохоронця. Військовослужбовець, який пройшов курс підготовки, надалі скеровується на наступний ступінь військово-професійної підготовки військовослужбовців підготовку з конкретної військово-облікової спеціальності.

Базовий курс лідерства є першим професійним курсом у системі багаторівневої підготовки сержантського та старшинського складу Національної гвардії України. Він є фундаментальним етапом у формуванні майбутнього лідера. Програмою курсу передбачається низка теоретичних і практичних занять, спрямованих на надання військовослужбовцям, які плануються для призначення на первинні посади сержантського і старшинського складу, необхідних знань, умінь та навичок. Мета базового курсу лідерства – надати військовослужбовцям рядового складу, визначених кандидатами для призначення на посади сержантського і старшинського складу знання і уміння необхідні для виконання обов'язків за посадою командира відділення та йому рівних. Для проходження навчання на базовому курсі лідерства пропонується направляти військовослужбовців, які майстерно володіють відповідними зразками військової техніки та озброєнням, проявили командирські здібності на займаній посаді та прослужили у Національної гвардії України за контрактом не менше ніж 1 рік. Військовослужбовці, які успішно виконали програму цього курсу, отримують необхідні для лідера рівня командира відділення, базу і отримують право після відповідної фахової підготовки бути призначеними на посади командирів відділення (їм рівні) з присвоєнням первинного сержантського (старшинського) звання.

Курс лідерства середнього рівня є другим лідерським курсом у системі багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Він призначений для вдосконалення якостей лідера, навчання його організувати роботу з підлеглим сержантським (старшинським) складом. Програмою курсу передбачається ряд теоретичних та практичних занять, направлених на надання військовослужбовцям, які плануються для призначення на посади сержантського і старшинського складу рівня взвод (рота), необхідних знань, умінь та навичок. Цілями курсу лідерства середнього рівня є надання сержанту рівня командира відділення, визначеного кандидатом у сержанти взводів та

рот знання і уміння, що необхідні для виконання обов'язків за посадою головного сержанта взводу та роти. Військовослужбовці, які успішно виконали програму цього курсу отримують, необхідну для лідера рівня головного сержанта взводу та роти базу і отримують право, після відповідної фахової підготовки, бути призначеними на посади головних сержантів взводів та рот (їм рівні) з присвоєнням звання «старший сержант» та «головний сержант». Для проходження навчання направляються військовослужбовці, які майстерно володіють відповідними зразками військової техніки та озброєнням, проявили командирські здібності на обійманій посаді та мають мінімум 2 роки служби в попередньому званні.

Курс лідерства підвищеного рівня є третім лідерським курсом у системі багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України. Він призначений для вдосконалення якостей лідера. Програмою курсу передбачається ряд теоретичних та практичних занять, направлених на надання військовослужбовцям, які плануються для призначення на посади сержантського і старшинського складу рівня батальйону, необхідних знань, умінь та навичок. Військовослужбовці, які успішно виконали програму цього курсу, отримують необхідні для лідера рівня головного сержанта батальйону базу знань і право після відповідної фахової підготовки бути призначеними на посади головних сержантів батальйонів.

Курс лідерства вищого рівня – це четвертий лідерський курс, успішне проходження якого дає змогу військовослужбовцю бути призначеним на посаду головного старшини частини, територіального управління та брати участь у конкурсі на заміщення посади головного старшини Національної гвардії України.

Не менш важливим у професійному розвитку сержантського на старшинського складу є підготовка інструкторів за наведеними рівнями підготовки. Вбачається за доречне у системі багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України сформулювати базовий, середній, підвищений курси інструкторів, а також курс інструктора вищого рівня.

Відкритим залишається питання щодо організації навчання за програмами підготовки запропонованих курсів лідерства. Сьогодні навчання військовослужбовців сержантського та старшинського складу здійснюється у Навчальному центрі Національної гвардії України, який є військовою частиною, що функціонує як заклад професійної (професійно-технічної) освіти та проваджує освітню

діяльність з метою здобуття військовослужбовцями Національної гвардії України кваліфікацій у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Надалі зупинимось на аналізі діяльності Навчального центру Національної гвардії України в розрізі професійного розвитку сержантського та старшинського складу.

Освітній процес Навчального центру Національної гвардії України – це система організаційних, методичних і технічних заходів, спрямованих на розвиток особистості шляхом формування та застосування її компетентностей відповідно до стандартів професійної (професійно-технічної) освіти та встановлених вимог. Навчальний центр Національної гвардії України здійснює військово-професійну підготовку осіб рядового, сержантського (старшинського) складу строкової військової служби та військової служби за контрактом за робітничими професіями, а також підготовку за військово-обліковими спеціальностями для потреб Національної гвардії України. Навчальний центр може здійснювати професійне (професійно-технічне) навчання за робітничими професіями та військово-обліковими спеціальностями для потреб військових формувань та правоохоронних органів, утворених відповідно до законодавства України.

Головним завданням Навчального центру Національної гвардії України є освітня діяльність яка спрямована на забезпечення професійної підготовки осіб рядового, сержантського (старшинського) складу строкової військової служби та військової служби за контрактом Національної гвардії України та формування в особового складу громадянської позиції, патріотизму, власної гідності, готовності до військово-професійної діяльності. Функціями Навчального центру Національної гвардії України з розвитку професійного сержантського та старшинського складу є: провадження на високому рівні освітньої діяльності, що забезпечує здобувачами освіти здобуття визначених програмами підготовки знань за обраними ними спеціальностями; забезпечення фізичного розвитку особистості шляхом фізичного виховання, фізичної реабілітації та рекреації, здійснення культурно-просвітницької діяльності; створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів; забезпечення якості освітньої діяльності та національно-патріотичного виховання здобувачів освіти.

Отже, пропонуємо підготовку військовослужбовців сержантського та старшинського складу за чотирма курсами лідерства здійснювати у Навчальному центрі Національної гвардії України. Навчання доречно провидимо

за відповідними програмами та визначеними спеціальностями для виконання обов'язків за посадою з терміном підготовки, залежно від спеціальності. Вбачається, що максимальна тривалість навчання повинна становити чотирнадцять тижнів.

Структуру системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України можливо зобразити рисунком 1.

Після завершення навчання військовослужбовці повинні направляються у військові частини для заміщення вакантних посад сержантського і старшинського складу: командирів відділень, головних сержантів взводів, рот, батальйонів (у тому числі штабних), або зараховуються до кадрового резерву. Призначення на посади здійснюється наказом (по особовому складу), які видаються відповідними посадовими особами Національної гвардії України.

Убачається, що керівництво навчанням (підготовкою) військовослужбовців базового, середнього, підвищеного та вищого рівнів повинні здійснюватись командувачем Національної гвардії України. Методичне та кадрове супроводження доречно покласти на Головне управління Національної гвардії України.

Зважаючи на вищевикладене, зазначимо, що система багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу військової служби за контрактом Національної гвардії України повинна включати: військовослужбовців військової служби за контрактом, які виявили певні здібності та лідерські якості; навчальні центри, військові навчальні заклади, у яких здійснюється підготовка (навчання) особового складу за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями; структурні підрозділи органів військового управління, які здійснюють керівництво системою багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу військової служби за контрактом Національної гвардії України.

Висновки. Система, яка пропонується для багаторівневої підготовки сержантського та старшинського складу Національної гвардії України, надасть змогу:

1. Завершити перехід на контрактний спосіб комплектування Національної гвардії України з дотриманням прийнятих НАТО принципів реалізації кадрової політики та здійснити суттєвий перерозподіл повноважень між офіцерами, сержантами і старшинами щодо навчання та виховання підлеглого особового складу, визначити новий статус сержантів у Національній гвардії України та сформуванню принципово нові взаємовідносини між офіцерським та сержантським і старшинським складом.

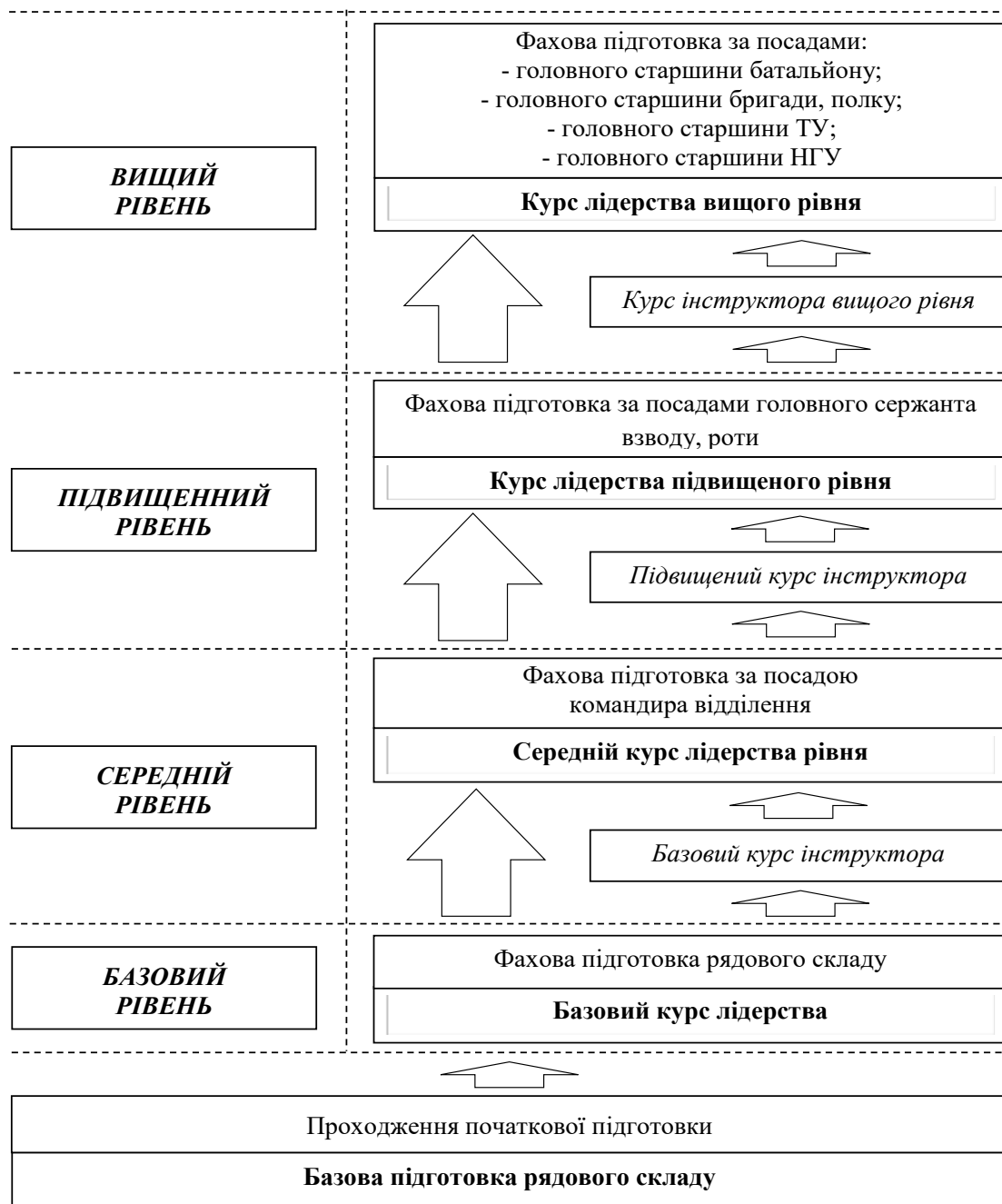

Рис. 1. Структурна схема системи багаторівневої підготовки сержантського і старшинського складу Національної гвардії України

2. Здійснювати освітню діяльність з підготовки сержантського і старшинського складу усіх ланок (від командира відділення до головного старшини Національної гвардії України), за визначеними освітньо-кваліфікаційними рівнями (періодами розвитку) у відповідності до стандартів країн НАТО, що забезпечить реалізацію основного принципу кар'єрного зростання сержантського і старшинського складу за результатами індивідуальної підготовки та рівня готовності підрозділів до виконання завдань за призначенням.

3. Забезпечити якісне виконання військово-службовцями Національної гвардії України службових обов'язків, підвищити привабливість у проходженні військової служби за контрактом та привести співвідношення офіцерського складу до рядового і сержантського складу Національної гвардії України у відповідність до стандартів армій провідних країн світу.

Напрями подальших наукових досліджень будуть спрямовані на вдосконалення системи розвитку професійного сержантського та старшинського складу Національної гвардії України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20 травня 2016 р. «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» : Указ Президента України від 6 червня 2016 р. № 240/2016. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/240/2016> (дата звернення: 01.08.2019).
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 14 березня 2016 р. № 92/2016. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (дата звернення: 01.08.2019).
3. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки : Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/2012> (дата звернення: 01.08.2019).
4. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 листопада 2017 р. № 1023-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p>.
5. Про схвалення Концепції розвитку Національної гвардії на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2017 р. № 100-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100-2017> (дата звернення: 01.08.2019).
6. Концепція розвитку професійного сержантського та старшинського складу Національної гвардії України : Наказ Командувача Національної гвардії України від 24 липня 2017 р. № 465. Київ : ГУ НГУ, 2017.
7. Белай С.В., Лисицин В.Е., Бабишев А.В. Мировой опыт государственного управления инновациями в системе высшего образования сектора безопасности и обороны. *Власть и общество (история, теория, практика)*. 2016. № 4 (40). С. 42–50.
8. Белай С.В. Удосконалення державного механізму підготовки фахівців з моніторингу та врегулювання кризових явищ соціально-економічного характеру. *Теорія та практика державного управління*. 2015. № 1 (48). С. 177–184.
9. Medvid M., Fisun K., Bielai S., Pavlov Y., Medved Y., Demyanishin V. The ways of development higher military school in the conditions of permanent changes of military theory. *Authority and society (History, Theory, Practice)*. 2017. № 2 (42). P. 163–179.
10. Капелюшний С.А. Вимоги до сержантського складу Національної гвардії України: досвід збройних сил Канади та США. *Честь і закон*. 2018. № 4 (67). С. 75–81.